

PROF. DR. ELENA CIUDIN

Facultatea de Medicină Veterinară - Iași

ROZĂTOARE DE COMPANIE

Creștere și patologie

Editura M. A. S. T. – București

- 2005 -

PARTEA I. BIOLOGIA ȘI CREȘTEREA ROZĂTOARELOR DE COMPANIE

CAP. I ROZĂTOARE DE COMPANIE.....	9
Specii de rozătoare de companie.....	9
Abordarea și conținutul.....	10
CAP. II BIOLOGIA ȘI CREȘTEREA IEPURILOR.....	14
Încadrarea taxonomică și principalele specii.....	14
Iepurele comun (<i>Lepus europeus Pallas</i>).....	14
Iepurele de vizuină (<i>Oryctolagus cuniculus L.</i>).....	14
Iepurii de casă.....	15
Principalele rase.....	15
Comportamentul și psihismul.....	20
Ciclul de viață și determinarea vârstei.....	22
Particularități anatomo-fiziologice.....	24
Cazarea.....	33
Reproducerea.....	36
Alimentația.....	37
Îngrijirea și dresarea iepurilor de companie.....	39
CAP. III BIOLOGIA ȘI CREȘTEREA CHINCHILLELOR.....	42
Încadrarea taxonomică și principalele specii.....	42
Chinchilla mică (<i>Chinchilla laniger</i>).....	42
Chinchilla boliviană (<i>Chinchilla brevicaudata</i>).....	42
Chinchilla regală.....	43
Originea chinchillei.....	43
Varietăți de culoare.....	44
Reproducerea.....	45
Cazarea.....	47
Alimentația.....	47
Îngrijirea și dresarea chinchillelor.....	49
CAP. IV BIOLOGIA ȘI CREȘTEREA COBAILOR.....	51
Încadrarea taxonomică și principalele specii.....	51
Cobaiul domestic (<i>Cavia porcellus</i>).....	51
Comportamentul.....	53
Ciclul de viață și determinarea vârstei.....	54
Particularități anatomo-fiziologice.....	55
Reproducerea.....	59
Cazarea.....	60

Alimentația.....	62
Îngrijirea și dresarea cobailor.....	64
CAP. V BIOLOGIA ȘI CREȘTEREA HAMSTERILOR.....	67
Încadrarea taxonomică și principalele specii.....	67
<i>Hamsterul chinezesc (Cricetulus griseus)</i>	68
<i>Hamsterul auriu sirian (Misocricetus auratus)</i>	68
<i>Hamsterul românesc (Misocricetus newtoni)</i>	69
<i>Hamsterul comun (Cricetulus cricetulus)</i>	70
Comportamentul.....	70
Ciclul de viață și determinarea vârstei.....	73
Particularități anatomo-fiziologice.....	74
Reproducerea.....	82
Cazarea.....	83
Alimentația.....	84
Îngrijirea și dresarea rozătoarelor de buzunar.....	86
CAP. VI BIOLOGIA ȘI CREȘTEREA GERBILILOR.....	88
Încadrarea taxonomică și principalele specii.....	88
<i>Gerbilul mongolian (Meriones unguiculatus)</i>	88
Determinismul genetic.....	90
Comportamentul.....	92
Ciclul de viață și determinarea vârstei.....	94
Particularități anatomo-fiziologice.....	96
Reproducerea.....	104
Cazarea	106
Alimentația.....	107
CAP. VII DACĂ DORIȚI SĂ AVEȚI PRIN PREAJMĂ UN RONȚĂILĂ JUCĂUȘ.....	110

PARTEA A-II-A PATOLOGIA ROZĂTOARELOR DE COMPANIE

CAP. I EXAMINAREA ȘI TERAPIA ROZĂTOARELOR.....	113
Metode de examinare.....	113
<i>Inspekția</i>	113
<i>Termometria</i>	114
<i>Înregistrarea grafică a mișcărilor respiratorii</i>	115
<i>Măsurarea pulsului și a tensiunii arteriale</i>	116
Recoltări de probe.....	117
<i>Recoltări de probe de sânge</i>	117
<i>Recoltări de probe de fecale și urină</i>	119
Tehnici de administrare a medicamentelor.....	119

CAP. II BOLI MEDICALE.....	122
Disvitaminoza A.....	122
Disvitaminozele B.....	123
Disvitaminoza C.....	126
Disvitaminozele D.....	127
Disvitaminoza E.....	128
Disvitaminozele K.....	130
Dismetabolii minerale.....	130
Dismetabolii glucidice.....	132
Sindromul de pică și canibalism.....	132
Distrofia musculară.....	133
CAP. III BOLI VIRALE.....	134
Variola iepurilor.....	134
Fibromatoza iepurilor.....	137
Mixomatoza iepurilor.....	139
Boala hemoragică a iepurilor (SHI).....	143
Sialodactrioadenite.....	144
Pesta cobailor.....	145
Hepatoenterita cobailor.....	146
Adenomatoza respiratorie.....	147
Leucoza iepurilor.....	149
CAP. IV BOLI BACTERIENE.....	150
Stafilococia.....	150
Streptococia.....	152
Streptobaciloza.....	154
Salmoneloza (Paratifoza).....	155
Colibaciloza.....	158
Citrobacterioza.....	160
Proteoza.....	161
Campilobacterioza.....	163
Enterotoxiemiile anaerobe.....	165
Boala lui Tizzer.....	167
Diareea polibacteriană ("coada umedă").....	169
Pasteureloza.....	170
Klebsielloza.....	174
Pseudotuberculoza (Rodentioza).....	176
Tularemia.....	178
Pseudomonoza.....	180
Listerioza.....	182
Necrobaciloza.....	184
Tuberculoza.....	186
Bordeteloza.....	187

CAP. V BOLI PARAZITARE.....	189
Giardioza.....	189
Amibiaza (Entamoeeboza).....	191
Eimerioza.....	193
Criptosporidioza.....	200
Toxoplasmoza.....	201
Besnoidoza.....	204
Encefalitozoonoza.....	206
Cisticercoza.....	209
Capilarioza.....	212
Trichostrongilidoza iepurilor.....	213
Oxiuroza.....	214
Fascioloza.....	215
Scabiile.....	216
Parazitismul cu purici.....	221
Parazitismul cu păduchi hematofagi.....	223
Parazitismul cu păduchi malofagi.....	223
CAP. VI BOLI DE REPRODUCERE.....	226
Infecunditatea și sterilitatea.....	226
Metroragia (Hemoragia uterină).....	228
Distocii.....	229
Torsiunea uterină.....	229
Icterul postnatal.....	230
Toxiemia de gestație.....	230
CAP. VII MICOZE.....	231
Mucormicoza.....	231
Criptococoza.....	232
Tricofitia.....	233
CAP. VIII MICĂ CHIRURGIE.....	235
Anestezia.....	235
Laparatomia.....	240
Castrarea masculilor.....	241
Ovarectomia.....	242
Abcesul.....	243
Cheratita.....	244
CAP. IX EUTANASIA ȘI NECROPSIA.....	246
Eutanasia.....	246
Necropsia.....	249
BIBLIOGRAFIE.....	252
PLANȘE COLOR.....	261

PARTEA I-A

BIOLOGIA ȘI CREȘTEREA ROZĂTOARELOR DE COMPANIE

CAP. I ROZĂTOARE DE COMPANIE

SPECII DE ROZĂTOARE DE COMPANIE

Rozătoarele reprezintă cel mai numeros grup de mamifere (peste 3400 de specii), sunt răspândite pe tot globul, adaptate la cele mai diverse condiții de viață, extrem de prolifiche (uneori cu câte 15 generații de pui pe an) și prezintă o serie de particularități interesante care le fac atractive pentru iubitorii de animale mici crescute în captivitate.

Pasionații de animale de companie, mai ales copiii, preferă să aibă în preajmă animale mici cum sunt: iepurii, chinchillele, porcușorii de Guineea, hamsterii sau gerbilii.

Astăzi este la modă se te deosebești de iubitorii unor animale de companie domesticite cu mulă vreme în urmă (câinii sau pisicile) și să crești în casă un iepure, un arici, un cangur pitic, un sconcs, o maimuță, o nevăstuică, sau rozătoare mici cum sunt șoarecii țepoși, cobaii, hamsterii, chinchillele sau gerbilii.

Iepurii se răspândesc la momentul actual, din ce în ce mai mult ca animale de companie. Vedetele cum sunt manechinele, decoratorii și cineștii preferă să aibă în preajmă un iepure, care este un animal gingaș, drăgălaș, pufos, prietenos, ușor de găzduit și întreținut și ușor de dresat. Cei mai căutați sunt iepurii pitici, polonezii albi, imaculați cu ochii lor roz sau bleu dar adesea sunt preferați și iepurii din rasele mai mari cum sunt Angora, Chinchila sau Rex.

Se pare că dintre toate animalele mici de companie, iepurii sunt în mod sigur cei mai plăcuți prieteni ai copiilor, fiind sociabili, calmi, liniștiți, blânzi, dispuși pentru joacă, cu o durată de viață de 10-12 ani care permite oricărui copil să se atașeze și să se ocupe de ei pentru o perioadă de mai mulți ani.

Chinchillele sunt animalele cu cea mai prețioasă blană din lume și pot atinge venerabila vârstă de 15-25 ani.

Chinchillele au devenit în ultimul timp, animale de companie datorită faptului că nu emană nici un fel de

miros dar și datorită comportamentului lor de-a dreptul fascinant.

Tăcute, blânde și timide dar și îndrăznețe, năzdrăvane și acrobate, capricioase dar și interactive, adevărate ghemuri de blană strălucitoare, puțin costisitoare și ușor de întreținut, chinchillele pot fi oricând un bun tovarăș de joacă dar și o prezență inedită și agreabilă.

Cobaii (porcușorii de Guineea) sunt originari din regiunile calde ale Americii de Sud, sunt deosebit de blânzi, se atașează foarte ușor de om și prezintă o paletă coloristică a părului splendidă, calități care au impus răspândirea lor în întreaga lume ca animale de companie. În Europa există în prezent peste 300 de modalități de a face copiiilor, cu diferite ocazii, cadou câte un cobai.

Hamsterii sunt preferați ca animale de companie datorită faptului că se adaptează foarte ușor la condițiile din captivitate, sunt ușor de manipulat și au capacitate mare de reproducere. Ei sunt animale deosebit de curate, nu emană miros urât, se atașează foarte ușor și manifestă pasiune față de stăpân.

Gerbilii (șoarecii săritori) sunt originari din câmpiile aride și deșerturile din Estul Asiei și s-au răspândit ca animale de companie în ultimele două decenii. Ei au fost primele animale de companie căutate pentru sălile de clasă și locuințe în SUA dar și în Europa deoarece sunt vioi, curioși, ușor de adăpostit, de hrănit și mănuit și nu emană miros urât.

ABORDAREA ȘI CONTENȚIA

Abordarea reprezintă tehnica apropierei omului de animal în diverse scopuri.

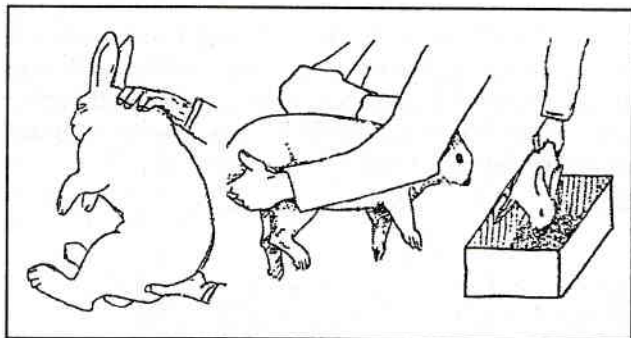
Modul de abordare este în funcție de specie, vârstă, sex, sistemul de creștere și comportamentul animalului.

Conțința reprezintă tehnica prinderii cu sau fără imobilizarea (fixarea) animalului în scopul executării diverselor intervenții (examinări, tratamente, operații, etc.).

Atât abordarea cât și conțința sunt operațiuni care trebuie făcute cu blândețe și multă atenție, după o prealabilă studiere a reacțiilor animalului.

Iepurii se conționează prin prinderea cu mâna stângă de blană din regiunea greabănului, fiind suspendați sau sprijiniți cu mâna dreaptă de trenul posterior. Prinderea se va face cât mai aproape de cap, susținându-se (mai ales în cazul femelelor gestante) de sub abdomen, în felul acesta greutatea se va repartiza pe o zonă mai mare (Fig. 1).

Prinderea de urechi nu este recomandată, deoarece, din cauza vascularizației puternice de la acest nivel, durerea este foarte mare și iepurii vor reacționa violent. Nu se recomandă nici prinderea de membrele posterioare, în special la rase grele, la care, prin suspendare în poziție verticală, poate surveni asfixia datorită deplasării masei gastrointestinale în zona anterioară, care determină presiune asupra diafragmei.

**Fig. 1 -
Conținția
la iepuri**

Nu se va încerca prinderea iepurilor care sunt cu fața către operator deoarece ei se vor apăra, mușcând violent. În această situație se deschide porțița cuștii, se mângâie cu o mână animalul mai întâi pe urechi, apoi pe cap iar cu cealaltă mână se rotește și se ia în brațe.

Imobilizarea se mai poate face punând mâna pe spatele animalului și apăsând până când acesta se așează pe podea. Acest stimul cutanat declanșează reacția de inhibiție a reflexelor de opunere și companionul nostru nu va mai face nici o mișcare pentru a scăpa din strânsoare.

Pentru imobilizarea unui animal retiv se învelește capul într-un șorț de cauciuc, se fixează corpul sub braț și apoi se aplică o mână pe regiunea cefei iar cealaltă pe coadă.

Prinderea iepurilor nu se va face când aceștia dorm, stresul îi va face retivi, vor mușca și zgâria violent.

Iepurașul lăsat liber prin cameră nu trebuie vânat pe sub pat, canapea sau în ascunzătoarea lui deoarece pentru a se apăra va mușca vânătorul și va deveni fricos pentru restul vieții.

Chinchilele trebuie manipulate cu foarte mare atenție și blândețe deoarece stresul poate determina moartea prin stop cardiac. Prinderea lor se poate realiza numai după o prealabilă avertizare, prin mângâiere pe cap. Chinchilla se poate prinde de la baza cozii, de o ureche sau de un membru din spate (Fig. 2), dar imediat se conționează prin înconjurarea toracelui cu degetul mare de o parte și celelalte degete de cealaltă parte, înapoia spetelor.

Conținea se mai poate realiza cu ambele mâini dispuse în cupă, introduse sub corp. Animalul mai poate fi prins cu o mână de baza cozii și cealaltă introdusă sub abdomen sau mai poate fi ridicat ușor de coadă, astfel încât să se sprijine pe membrele anterioare și apoi se ia în brațe sau va fi lăsat să înainteze pe brațul crescătorului.

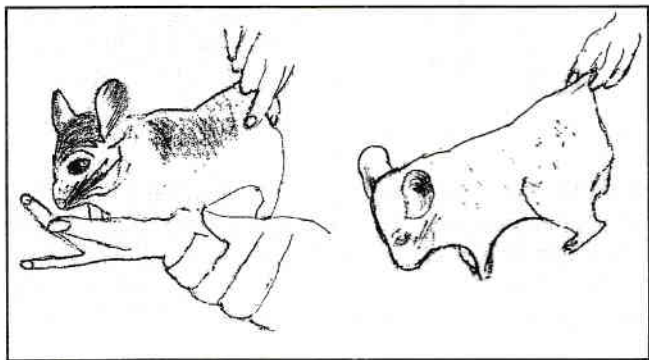

Fig. 2 – Conținea chinchillei

Chinchilla nu se apucă niciodată de vârful cozii deoarece aceasta se rupe foarte ușor, fiind unul dintre mecanismele de apărare naturale. De asemenea, dacă este speriată și manipulată brutal, chinchilla caută să scape lăsând în mâna operatorului bucăți din blană.

Cobaii adulți se prind cu o mână de pielea din regiunea spatelui și cu cealaltă de membrele posterioare. Cobaii tineri se prind prin înconjurarea toracelui cu degetele (ca la hamsteri). Fixarea picioarelor se poate face cu benzi de tifon sau cu diferite dispozitive de contenție uzuală.

Hamsterii sunt animale cu un comportament inegal: uneori deosebit de agresivi, când nu pot fi manipulați decât cu mănuși de cauciuc groase, alteori blânzi de pot fi prinși cu mâna fără nici o măsură de prevenire.

În general hamsterii de companie se contenționează prin înconjurarea gâtului cu degetul mare și arătător și a toracelui cu celelalte degete. Prinderea de blană, din regiunea spatelui nu este recomandată, deoarece lasă animalului mobilitate suficientă și deci posibilitatea de a mușca. Contenția se mai poate realiza prin prinderea pielii din regiunea cefei între degetul mare și arătător și imobilizarea membrelor pelvine.

Gerbilii se pot prinde și contenționa cu mâna liberă (Fig. 3) sau protejată de o mănușă de cauciuc atunci când sunt mai agitați sau retivi. Modul de abordare și contenție pentru examinare este asemănător cu cel de la hamsteri iar pentru diferite intervenții cu cel de la șoareci.

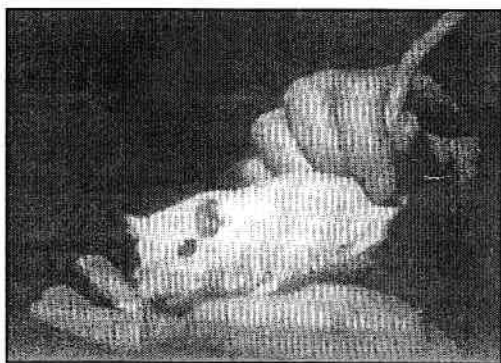

Fig. 3 – Contenția gerbilului

CAP. II BIOLOGIA ȘI CREȘTEREA IEPURILOR

ÎNCADRARE TAXONOMICĂ, PRINCIPALELE SPECII

Iepurii fac parte din încrengătura *Vertebrata*, clasa *Mamalia*, supraordinul *Rodenția*, ordinul *Lagomorpha*, familia *Leporidae*, genul *Lepus* și genul *Oryctolagus*.

IEPURELE COMUN (*Lepus europeus Pallas*)

Iepurele comun (Pl. I) este răspândit în toată țara, pe terenurile agricole și lizierele de pădure, evită locurile mlăștinoase și umede.

Este un mamifer de talie mică, cu lungimea corpului de 55-70 cm și o greutate medie de 3,8-4 kg. Culoarea blănii variază de la cenușiu-deschis, roșcat, până la cenușiu-închis spre negru. Urechile sunt lungi, cu o dungă lată neagră la vârș.

Maturitatea sexuală este atinsă la 7-8 luni; împerecherea durează din luna ianuarie până în luna august. Durata gestației este de 42-43 zile și femelele fată de 4-5 ori pe an câte 1-5 pui în greutate de 130 g fiecare. Puii sunt alăptați cel mult până la vârșta de 3 săptămâni; au o viteză de creștere foarte mare ajungând la greutatea de 1 kg la vârșta de o lună și de 3,5 kg la vârșta de 6 luni.

Iepurii comuni au o activitate nocturnă și un regim alimentar erbivor, consumă cu aceeași plăcere iarbă, fructe, muguri, lăstari, coaja copacilor tineri, rădăcinoase, lucernă, trifoi etc.

IEPURELE DE VIZUINĂ (*Oryctolagus cuniculus L.*)

Cunoscut și sub denumirea de Lapin (Pl. I), este originar din Spania de unde a pătruns treptat în Europa de